

ХРОНИКА / CHRONICLE

ГОДИШНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА БРИТАНСКА АСОЦИАЦИЯ ЗА СЛАВЯНСКИ И ИЗТОЧНОЕВРОПЕЙСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ (BASEES) (5–7 АПРИЛ 2024 Г.)

THE BRITISH ASSOCIATION FOR SLAVONIC AND EAST EUROPEAN STUDIES (BASEES) ANNUAL CONFERENCE 2024 (5–7 APRIL 2024)

От 5 до 7 април 2024 г. в Университета в Кеймбридж, Великобритания (University of Cambridge, UK), се проведе Годишната конференция на Британската асоциация за славянски и източноевропейски изследвания (The British Association for Slavonic and East European Studies (BASEES)). Домакин на събитието беше Робинзон Колеж, Кеймбриджки университет (Robinson College, University of Cambridge). Конференцията посрещна над 500 делегати от Великобритания и много други държави от континентална Европа, Северна Америка и Азия.

Конферентните панели и кръгли маси бяха посветени на следните области: Политика; История; Социология и география; Филми и медии, Езици и лингвистика; Литература и култура; Антропология и Икономика. Освен утвърдени учени във форума участваха докторанти и млади учени. В рамките на конференцията бяха проведени няколко тематични колоквиума.

При голям интерес от страна на докторанти и преподаватели от Великобритания, България, Украйна и Полша се проведе тематичният панел „Езикова и религиозна хибридность на Балканите през XVIII век: Проповедите срещу вещици и магьосници“ („The Eighteenth-century Linguistic and Religious Hybridity in the Balkans: The Sermons against Witches and Sorceresses“). Организатор на панела беше д-р Аделина Ангушева-Тиханова от Манчестърския университет (The University of Manchester, UK), а негов модератор – проф. д-р Маргарет Димитрова от Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

В началото на тематичния панел проф. д-р Аделина Ангушева-Тиханова насочи вниманието на присъстващите делегати към съдържанието му, като коментира, че докладите изследват сборника с произведения срещу магьос-

ничество и магически практики, написан от Йосиф Брадати, йеромонах от Рилската света обител, писател и преводач, виден български книжовник дамаскинар от XVIII век, и анализират сложната религиозна хибридность, представена в проповедите, в които жените лечителки са заклеявявани като основен фактор за отклонението от православието. Тя посочи, че една от целите на панела е да проследи езиковата концептуализация на жената и женствеността, видяна през критичната призма на християнските свещеници, както и терминологията, обозначаваща магическите практики и тяхното отражение в тези проповеди.

С цел популяризиране на лингвистичния материал от *Женския сборник* сред международната интердисциплинарна научна общност тематичните доклади бяха придружени с презентации на английски език, а докладите бяха представени на английски и украински език от проф. д-р Маргарет Димитрова от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (България); проф. д-р Аделина Ангушева-Тиханова от Манчестърския университет (Великобритания); доц. д-р Дарина Стоянова от Одеския национален университет „И. И. Мечников“ (Украйна) и гл. ас. д-р Татяна Брага от Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при Българската академия на науките.

В първия доклад на тема „Магия и магьосничество през XVIII век (Езикова интерпретация в *Женския сборник* на Йосиф Брадати)“ („*Magic and Sorcery in the 18-th Century (Language Interpretation on Women's Collection by Yosif Bradati)*“) д-р Татяна Брага, дефинирайки понятията магия и магьосничество в южнославянската култура през XVIII век, идентифицира термините, обозначаващи лица, които се занимават с окултни практики, и описва типичните им действия (които невинаги имат негативна конотация), като отдели специално внимание на магическите техники и ритуали, както и на ролята на жените в тези дейности. Материалът за изследване беше представен по Одеския дамаскин № 38 (64) от сбирката на В. Григорович.

В края на доклада д-р Татяна Брага анонсира и представи христоматия, която се подготвя от сътрудниците на Секцията за история на българския език към Института за български език в рамките на Националната научна програма „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ и има за цел да обогати чуждестранните българисти с нови знания за българската литература и език в диахрония.

Заседанието продължи с доклада на проф. д-р Аделина Ангушева-Тиханова „Текстова и религиозна хибридность в предвъзрожденската балканска проповед: творбите на Йосиф Брадати и св. Никодим Светогорец“ („*Textual and Religious Hybridity in the Pre-modern Balkan Preaching: The works of Josef Bradati and Nicodemos of the Holy Mountain*“). Докладът беше посветен на съчиненията на двамата монаси срещу магически практики, вещици и общи

суеверия. По мнението на проф. Ангушева, двамата проповедници прибавят до различни по-ранни източници – от библейски извори до патристични проповеди, от агиографски разкази до апокрифни текстове, като общите места в тях се дължат главно на използването на едни и същи извори. Докладът представи сложния характер на техните компилации и анализира функциите на текстовата хибридность на различни равнища, която включва не само разнообразие от жанрове, но и различни дискурсивни модалности.

Тематичният блок продължи с доклада на проф. д-р Маргарет Димитрова на тема „Хибридният език на проповедите от XVIII век срещу магията и суеверията на Йосиф Брадати“ („The Hybrid Language of the Eighteenth-Century Sermons against Magic and Superstitions by Josif Bradati“), който беше фокусиран върху проповедите на Йосиф Брадати, заклеяващи магията и суеверията, които са типичен пример за хибридизацията на книжовния език на българската църковна литература от XVIII век. В доклада беше засегнат проблемът на взаимодействието на българските и църковнославянските компоненти в проповедите на Йосиф Брадати. Според авторката присъствието на църковнославянски елементи може да са разглеждат като дидактичен способ, който осигурява авторитетната позиция на проповедника и подчертава значимостта на неговите твърдения. Проф. д-р Маргарет Димитрова стига до извода, че съотношението между народните и книжовните компоненти зависи от източниците, образованието, жанра, очакваната аудитория и личните пристрастия на авторите.

Следващият доклад, представен от доц. д-р Дарина Стоянова, беше на тема „Езикова репрезентация на концепта *жена* в *Женския сборник* на Йосиф Брадати“ („Language Representation of the Concept of Woman in the So-Called “Zhenski Sbornik” [Women’s Collection] by Josif Bradati“). Докладът насочи вниманието на аудиторията към християнските представи за жената, които в текстовете на Йосиф Брадати се изразяват в противопоставянето на два основни субконцепта – *зла жена* и *добра жена*. Реконструира се семантичната структура на субконцептите, като се определят основните им диференциални и класификационни признаци. Езиковите репрезентации, разкриващи семантичния обем на субконцепта *зла жена*, включват обозначения на забранени от Църквата практики, на техните изпълнители и реквизит. Субконцептът *добра жена* се представя чрез съществителни, глаголи, атрибутивни словосъчетания, обозначаващи благочестивия живот. Стига се до извода, че в проповедите на Йосиф Брадати са представени слабо такива архетипни и универсални семантични компоненти на концепта *жена*, като *живот*, *раждане*, *майка*, *плодородие*, тъй като на този етап от развитието на българското общество те не се оказват релевантни.

Тематичният панел „Езикова и религиозна хибридность на Балканите през XVIII век: Проповедите срещу вещици и магьосници“ в рамките на Годишната конференция на Британската асоциация за славянски и източно-

европейски изследвания протече активно и ползотворно. В края на панела проф. д-р Аделина Ангушена-Тиханова обобщи представените материали и подчерта особената роля на Йосиф Брадати, който е ново явление в българската литература от XVIII век, а *Женският сборник*, заемащ важно място сред обемното книжовно наследство на книжовника, е явление в българската ръкописна традиция, което дава ценни сведения за традиционната култура и вярванията по българските земи през периода на преход от Средновековието към Възраждането.

Темата на панела предизвика интерес не само сред българисти и слависти, а също така и сред историци и лингвисти от британски и европейски изследователски центрове. Последвалата дискусия се проведе на английски, български и украински език. Бяха обсъдени предхристиянските езически вярвания и християнските ценности, които, от една страна, се преплитат, а от друга, се противопоставят, като темата беше разисквана в контекста на проблема за важната ролята на жените в тези процеси. Обект на дискусията бяха също така сходни процеси в южнославянската и източнославянската култура през Средновековието.

В заключение бихме искали да обобщим, че тематичният панел протече успешно. Творческата атмосфера, колегиалността и конструктивният тон допринесоха за установяване на контакти между учени от Великобритания (Манчестър и Кеймбридж), Украйна (Одеса, Киев, Львов), Полша (Лодз) и България, което ще допринесе за бъдещото сътрудничество в областта на изследванията, свързани с историята на българския език, етнолингвистиката и културологията и ще създаде устойчиво партньорство между учени и преподаватели от България и чужбина. Сътрудничеството между докторанти и млади учени от тези страни също ще засили интереса към българистиката в чужбина като научноизследователска област.

Татяна Брага / Tatyana Braga

✉ *Гл. ас. д-р Татяна Брага*

Секция за история на българския език

Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“

при Българската академия на науките

бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България

t.braga@ibl.bas.bg

✉ *Assist. Prof. Tatyana Braga, PhD*

Department of History of Bulgarian Language

Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences

52 Shipchenski prohod, Bl. 17, 1113 Sofia, Bulgaria

t.braga@ibl.bas.bg